

ingediend op **1689** (2022-2023) – Nr. 2
30 januari 2024 (2023-2024)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Brecht Warnez, Stijn De Roo, Loes Vandromme,
Hilâl Yalçın, Maaïke De Rudder en Orry Van de Wauwer

over het recht op lesopnames
en het ondersteunen van blended leren

Documenten in het dossier:

1689 (2022-2023) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Bob Savenberg;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Steven Coenegrachts, Willem-Frederik Schiltz;
Stijn Bex, N.;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door Brecht Warnez	4
II.	Bespreking	6
1.	Tussenkomsten van de leden	6
1.1.	Hannelore Goeman	6
1.2.	Kristof Slagmulder	6
1.3.	Koen Daniëls	6
2.	Antwoord van Brecht Warnez	7
	Gebruikte afkortingen	8

Op 25 januari 2024 besprak de Commissie voor Onderwijs de conceptnota voor nieuwe regelgeving over het recht op lesopnames en het ondersteunen van blended leren.

I. Toelichting door Brecht Warnez

De coronapandemie ligt nog vers in het geheugen en zette twee jaar het onderwijs op zijn kop, zegt *Brecht Warnez*. Wereldwijd moesten scholen de deuren sluiten en schakelden over op afstandsonderwijs. Vooral in het hoger onderwijs, met vaak grote aula's, werd volledig overgeschakeld op afstandsonderwijs. In de tweede fase van de crisis, toen de scholen van het leerplichtonderwijs al terug open waren, moest het hoger onderwijs nog werken met een beperkte capaciteit in de aula's.

Tijdens de crisis werden heel wat nadelen van het afstandsonderwijs gezien, maar elke crisis biedt volgens de spreker ook mogelijkheden waaruit geleerd kan worden.

Het onderwijs kreeg een digitale boost. Er werd geïnvesteerd in technologie. In hogescholen en universiteiten waren er versnelde investeringen in opnameapparatuur en software. Docenten werden met de digitalisering geconfronteerd.

Uit crisissen leren, moet samen met de betrokkenen gebeuren. De fractie van de spreker heeft veel studentengroepen gesproken en hen gevraagd wat onthouden moet worden uit de coronacrisis. Ook VVS heeft de oefening gedaan. Daaruit komt als prioriteit het behouden van de lesopnames.

Studenten vinden lesopnames gemakkelijker om leerstof te verwerken. Ze ervaren minder stress en kunnen gemakkelijker herhalen. Uit een enquête van de Gentse Studentenraad blijkt dat 97 procent van de studenten lesopnames nuttig vindt. Volgens 75 procent hebben lesopnames ook een positieve invloed op de resultaten.

Voor een specifieke doelgroep zijn de lesopnames noodzakelijk. Voor bepaalde studenten is het niet altijd mogelijk om fysiek aanwezig te zijn in de les of om zich de leerstof eigen te maken door het klassieke contactonderwijs. Het gaat dan bijvoorbeeld over studenten met een functiebeperking of een leerstoornis, werkstudenten, langdurig zieke studenten, studenten die mantelzorger zijn en studenten van wie de lessen overlappen, wat steeds vaker gebeurt.

Vervolgens gaat Brecht Warnez in op de voordelen van lesopnames. Er zijn voordelen voor de student. Lesopnames leveren een bijdrage aan een meer inclusief onderwijs; er is meer flexibiliteit en herhaling door lesopnames is een meerwaarde.

Ook voor docenten zijn er voordelen. Lesopnames kunnen hergebruikt worden, waardoor meer tijd vrijkomt voor interactie en oefeningen. Lesopnames maken plaats- en tijdsafhankelijk lesgeven mogelijk.

Er zijn ook valkuilen, merkt de spreker op. Er is de vrees dat het aantal studenten in de leslokalen zal dalen. Sommige studies bevestigen die vrees; andere niet.

Er is ook bezorgdheid over de eventuele daling van het studierendement, ook al noemen de studenten lesopnames positief. Dezelfde studies die wijzen op het mogelijk beperkter aantal studenten in de les, maken ook de correlatie tussen lesopnames en een mogelijke daling van het studierendement. Maar andere studies zeggen dat er geen daling is. Het is dus allerminst eenduidig, merkt Brecht Warnez op. Het gaat veelal om buitenlandse studies. Daarom pleit de conceptnota ook om in Vlaanderen meer onderzoek te verrichten.

De indieners van de conceptnota willen digitaal onderwijs niet verenigen tot lesopnames. De spreker is ervan overtuigd dat blended leren de toekomst is, waarbij een mix ontstaat van online-onderwijs en contactonderwijs.

In de conceptnota staan een aantal voorstellen, die volgens Brecht Warnez helemaal niet revolutionair, maar wel echt noodzakelijk zijn.

Het eerste voorstel is het recht op lesopnames voor studenten in bijzondere omstandigheden. Welke studenten daarop een beroep zouden kunnen doen, wordt in de conceptnota opgesomd, maar de lijst is volgens de spreker niet exhaustief. Er worden acht groepen omschreven.

Ten eerste de studenten met een functiebeperking of leerstoornis. Het gaat onder meer om studenten die ingeschreven zijn bij het VAPH of de FOD Sociale Zekerheid en de studenten bij wie er een blijvende of langdurige uitval is op een of meer lichaamsfuncties opgesomd in de ICF. Dat gaat om leerstoornissen, chronische ziekte of motorische, visuele, auditieve, psychiatrische, overige of meervoudige functiebeperking.

Ten tweede de studenten die door ziekte of ongeval zich niet fysiek naar de onderwijsinstelling kunnen begeven gedurende een langere periode. De spreker verwijst naar de periode van 21 dagen die van toepassing is in het leerplichtonderwijs. De student moet ook een attest van een arts voorleggen.

Ten derde de uitgaande uitwisselingsstudenten als vermeld in artikel II.352, §1, van de Codex Hoger Onderwijs.

Ten vierde de studenten van wie de in het curriculum opgenomen opleidingsonderdelen van eenzelfde opleiding met elkaar overlappen in het lessenrooster.

Ten vijfde de werkstudenten in de zin van artikel I.3, 78°, van de Codex Hoger Onderwijs.

Ten zesde de mantelzorgers die erkend zijn in overeenstemming met hoofdstuk 3 van de wet van 12 mei 2014 betreffende de erkenning van mantelzorgers.

Ten zevende de studentenvertegenwoordigers in de zin van artikel II.334 van de Codex Hoger Onderwijs.

Ten achtste de studenten die gemotiveerd kunnen aantonen dat ze zich in een situatie van overmacht bevinden. Het is de vrijheid van de onderwijsinstelling om de overmachtsprocedure in te roepen.

Volgens Brecht Warnez zijn een aantal randvoorwaarden nodig. Veel docenten zijn bang voor wat er met hun opnames zal gebeuren. Er wordt een privacyregeling voorgesteld voor docenten en lesgevers. Lesopnames mogen op geen enkele manier verspreid worden zonder toestemming. Er kunnen tuchtsancties aan gekoppeld worden, naast de sancties van de auteursrechtwetgeving.

Het is volgens de spreker ook nodig om een definitie van lesopnames in de Codex Hoger Onderwijs op te nemen. In de conceptnota staat een concreet voorstel.

De indieners vinden het een belangrijke voorwaarde dat de technologie in het leslokaal aanwezig is. Men moet blijven investeren in apparatuur en infrastructuur in het hoger onderwijs, maar nog niet overal is de nodige apparatuur aanwezig. Een lesopname afdwingen, is pas mogelijk als de nodige apparatuur aanwezig is.

Een sterke cultuur van blended leren in het Vlaamse hoger onderwijs moet verder gestimuleerd worden. Initiatieven van het Voorsprongfonds geven aanzetten, maar het is een permanente opdracht, samen met het ondersteunen van onderzoek naar de impact van lesopnames. Zo kan een beperkte stap van de conceptnota een gefundeerde, grote stap worden voor elke student.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman meent dat er in de conceptnota goede pistes zitten om verder over na te denken. Ze geeft toe dat haar fractie nog nadenkt over een evenwicht tussen afstands- en contactonderwijs, hybride mogelijkheden en het ter beschikking stellen van lesopnames in het hoger onderwijs.

Het is volgens de spreker belangrijk dat studenten aanwezig zijn in de les. De dynamiek tussen studenten en met de lesgever is belangrijk in het leerproces, los van het sociale aspect.

De vraag rijst ook hoe de privacy van lesgevers op een goede manier beschermd kan worden. In de conceptnota staat dat beelden niet zonder toestemming verspreid mogen worden en dat tuchtsancties mogelijk zijn. In de digitale wereld van vandaag is het bijvoorbeeld heel moeilijk om op te sporen wie beelden verspreid heeft en met welke intenties, merkt de spreker op.

Voor de doelgroepen die in de conceptnota staan, zijn verdere stappen nodig, beaamt Hannelore Goeman. Volgens haar is de conceptnota een eerste stap in een bredere visie op hybride leren in het hoger onderwijs.

1.2. Kristof Slagmulder

Kristof Slagmulder zegt dat zijn fractie openstaat voor blended leren en lesopnames. Ze zullen zeker voordelen bieden, maar er zijn ook gevaren. De spreker wijst op de digitale kloof, want niet alle studenten hebben dezelfde toegang tot internet of apparatuur.

Niet iedereen is er even sterk in, maar in het hoger onderwijs mag een zekere vorm van zelfdiscipline verwacht worden, merkt de spreker op. Maar lesopnames mogen studeren niet moeilijker maken. Technische problemen kunnen de leerervaring verminderen en er is ook minder interactie tijdens de lessen.

1.3. Koen Daniëls

Koen Daniëls wijst erop dat de conceptnota een degelijke intellectuele oefening is.

Het is niet zo dat er vandaag nog geen digitale lesopnames zijn, merkt de spreker op. Waar mogelijk gebeurt dat al, maar de modaliteiten zijn sterk verschillend.

Cd&v is normaal gezien de grootste pleitbezorger voor pedagogische vrijheid en om in decreten niets te zeggen over pedagogiek, stelt de spreker. De conceptnota grijpt wel sterk in op de pedagogiek en zegt dat de les online moet verlopen. Dat is volgens hem tegengesteld aan andere pleidooien van de indieners.

Voor bepaalde studenten kan een lesopname zinvol zijn, meent Koen Daniëls. Maar voor wie wel en voor wie niet?

In de conceptnota worden een aantal groepen opgesomd. Zij hebben dan toegang tot de opnames. Zoals vroeger nota's van de les werden doorgegeven, vreest de spreker dat deze mensen handelaars in onlinebeelden kunnen worden.

Zijn fractie ziet wel iets in synchroon internetonderwijs voor studenten die niet in de les aanwezig kunnen zijn. Dat is natuurlijk een andere formule dan opnames online zetten.

De privacy van docenten is een gevoelig punt. De spreker zou het jammer vinden als de meest bevlogen docenten zich zouden inhouden omdat de les wordt opgenomen.

Het is zinvol om er met de hogeronderwijsinstellingen mee aan de slag te gaan. Koen Daniëls sluit af met de verwijzing naar de toespraak van de vicerector Onderwijsbeleid van de KU Leuven bij de opening van het academiejaar. Hij riep studenten op om naar de les te komen, voor hun sociaal welbevinden. Men stelt bij studenten een enorme vereenzaming vast, met mentale problemen tot gevolg. Naar de les komen en deel uitmaken van het universitaire kader lijkt hem een goede zaak.

Een decretale verplichting gaat volgens de spreker op dit moment te ver. Het debat mag zeker niet van de agenda van de hogeronderwijsinstellingen verdwijnen, merkt hij op. Zij moeten erover nadenken om die specifieke groep studenten maximaal te betrekken, want dat is wel een terechte zorg.

2. Antwoord van Brecht Warnez

Brecht Warnez begrijpt dat er koudwatervrees is. De indieners hebben met veel studenten gepraat en veel studies gelezen. De conceptnota werd ook getoetst aan de vrijheid van onderwijs, die voor de spreker gaat over de vrijheid van pedagogiek. In de conceptnota wordt niets gezegd over hoe men moet lesgeven. Als het mogelijk is, worden er opnames gemaakt die ter beschikking worden gesteld aan een specifieke doelgroep.

Het is volgens de indieners een genuanceerde conceptnota. Men kan niet met alles rekening houden. Er zijn veel randvoorwaarden uitgewerkt over privacy.

De voorstellen in de conceptnota gaan niet in tegen de oproep van de instellingen aan studenten om naar de les te komen. Het gaat om het ter beschikking stellen van lesopnames aan studenten die sowieso niet naar de les kunnen komen, benadrukt de spreker. Deze groep valt vandaag de facto uit de boot.

Brecht Warnez hoopt dat de conceptnota voor de verschillende fracties een aanzet kan zijn om er verder over na te denken.

De *voorzitter* sluit de bespreking van de conceptnota.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIËLS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ICF International Classification of Functioning, Disability and Health
VAPH Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VVS Vlaamse Vereniging van Studenten